SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. C. No. 182. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 24, 1993. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 24-го ВЕРЕСНЯ 1993. Ч. 182. РІК С.

Л. ЛУК'ЯНЕНКО ЗРЕЗИҐНУВАВ З ПОСТУ АМБАСАДОРА

Київ (УНІАР). — Тут 21-го вересня оприлюднено інформацію, що амбасадор України в Канаді Левко Лук'яненко зрезиґнував з посту надзвичайного і повноважного представника України.

Л. Лук'яненко

Своє рішення Л. Лук'яненко пояснив тим, що не погоджується з ялтинськими домовленнями президентів України та Росії, тому йому важко пояснювати і доводити становище України перед міжнародною громадськістю.

РОСІЯ УНЕВАЖНИЛА ЯЛТИНСЬКУ УГОДУ ЩОДО ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ

Київ (УНІАР). — Сюди 21-го вересня надійшло повідомлення з Москви, що Росія анулювала угоду про зменшення стратегічних ядерних озброєнь, розташованих в Україні, підписану в Масандрі, поблизу Ялти 3-го вересня прем'єр-міністром України та головою Ради міністрів Росії.

Згідно з угодою, після ратифікації Верховною Радою України, український Уряд забезпечує вивезення ядерних боєзарядів стратегічних ракет до Росії з метою їх повної ліквідації, як це передбачено договором Старт-1.

Представник міністерства закордонних справ Росії заявив, що після підписання згаданої угоди Л. Кучмою, українська сторона внесла зміну до тексту протоколу. Зокрема у реченні, де було сказано, що Україна забезпечує „вивіз усіх боєзарядів стратегічних сил" зникло слово „усіх". Ці корективи, на думку представника МЗС Росії, означають, що частина державного корпусу України прагне залишити якусь кількість ядерної зброї з числа тієї, що підпадає під договір Старт-1. Російська сторона твердить, що Київ відмовився поновити попередній текст протоколу, тому протокол перестав діяти.

Радник Президента України і керівник служби з міжнародних питань Антін Бутейко заперечив, що він вносив якісь поправки до протоколу.

Закрито російські комерційні банки в Україні

Одеса (УНІАР). — Тут 21-го вересня Національний Банк України закрив п'ять філій російських комерційних банків, які переводили грошові ресурси з України до країн СНД. Російські клієнти брали кредити і переводили їх до Росії.

Діючою залишилася тільки філія „Фініст-банку", яка врятувалася тим, що готується стати відділом Дніпропетровського Приватного Банку, відомого у комерційних колах.

Перекладачі отримали літературні нагороди

Київ (УНІАР). — Тут у п'ятницю, 17-го вересня, трьох перекладачів з французької мови на українську, нагороджено премією ім. Миколи Зерова, заснованою Міністерством Культури України та амбасадою Франції у Києві. Першу нагороду присуджено письменникові Анатолю Перепаді за переклад творів Альберта Камю, другу — філологові Всеволодові Ткаченкові за переклад поезій Артура Рембо, третю — молодій викладачці французької мови Євгенії Кононенко за перший переклад збірки французьких сонетів.

Лавреатів привітав амбасадор Франції в Україні Мішель Ів Песік.

Премією ім. Івана Франка Спілка Письменників України відзначає закордонних літераторів за кращі переклади української літератури. Цьогорічна нагорода присуджена болгарській перекладачці Пенці Пієвій, яка переклала на болгарську мову твори Василя Стефаника, Петра Панча, Олеся Гончара та інших українських письменників.

П. Бюкенен пише про Великий голод

Джерзі Ситі, Н.Дж. — Відомий американський журналіст Патрик Бюкенен, статті якого появляються в численній пресі, тепер написав довшу статтю на тему Великого голоду в Україні. Стаття у „Вашінгтон Таймс" з датою 20-го вересня ще раз порушує обширно трагедію викликаного штучно Сталіном Великого голоду в Україні в роках 1932-33.

П. Бюкенен, описуючи голод в Україні і параною Й. Сталіна у відношенні українців цитує дві книжки, які подають факти і репортажі очевидців про цей злочин, а це книжку Роберта Конквеста „Жнива смутку" і С. Дж. Тейлор „Оправдувачі Сталіна".

У висліді своїх міркувань про тишу, яка панувала в ЗСА на тему Великого голоду в часі, коли цей злочин стався, П. Бюкенен винує в першу чергу славного кореспондента „Ню Йорк Таймсу" Волтера Дюранті, який промовчував всеціло голод та його авторів й впродовж 14 років був найбільше авторитетним журналістом з Москви для американського народу. Його фальшиві дописи здобули йому у 1932 році журналістичну нагороду Пуліцера.

Стверджуючи злочин, який допустився В. Дюранті, а в наслідок того цілковитий брак реакції Заходу на загибіль від Великого голоду 18-10 мільйонів людей, П. Бюкенен закликає на закінчення своєї статті щоденник „Ню Йорк Таймс" відкликати тепер у 60-річчя Великого голоду, нагороду Пуліцера для Дюранті і вибачитися перед українським народом на першій сторінці своєї газети.

ПРОТЕСТИ ТРИВАЮТЬ

Київ (УНІАР). — Тут 21-го вересня голова Асоціяції Вільних Профспілок Київщини Ігор Швець повідомив, що колективи підприємств готуються до загальноукраїнської акції громадської непокори, запляновaної на 28-го вересня.

Асоціяція Демократичних Рад та демократичних бльоків у радах всіх рівнів виступила з вимогою схвалити рішення про дочасне припинення уповноважень парляменту і рад усіх рівнів. Асоціяція вважає, що вибори до цих органів мають відбутися не пізніше березня 1994 року на багатопартійній основі. Тоді ж пропонується провести референдум щодо довір'я Президентові України.

Колектив київського заводу „Енергія" 21-го вересня провів політичний одноденний страйк. Основні вимоги: не підписувати економічну угоду; переобрати Верховну Раду і ради місцевого рівня; започаткувати процедуру оскарження Президента.

Україна підтримує Б. Єльцина

Київ. — Тут 21-го вересня міністер закордонних справ України Анатолій Зленко оприлюднив заяву на підтримку президента Росії Боріса Єльцина. На думку українського міністра, нарешті в Росії стабілізується політична ситуація і реформи зможуть просуватися вперед.

Народний депутат України Дмитро Павличко привітав Б. Єльцина з рішучим кроком, який покладе край анархії та прискорить реформи.

Віктор Пинзеник з цього приводу заявив: „Підприємці Росії підтримують Єльцина. З одного боку Єльцин порушив конституцію, а з іншого — це спроба вибратися з політичної безвихідности тому, що досить вдалий початок економічних реформ у Росії змінився стагнацією. Тільки жорстока інфляція в Україні та перекачування товарів у Росію ще підтримує 'корабель' її економіки на плаву".

На запитання кореспондента УНІАР щодо подій в Росії, народний депутат України Лесь Танюк відповів: „Дії президента Росії дуже логічні, це єдино можливий крок виходу з кризи. Те, що він розпустив цей прокомуністичний парлямент і шовіністичний з'їзд — дуже вагомий крок. Громадська думка його в цьому підтримує". Події, на думку Л. Танюка, не матимуть тривалого характеру, оскільки основна підтримка в Єльцина є. Щодо українського парляменту, то на думку Танюка, він не поспішатиме з підписанням економічної угоди.

Дещо інакше думає представник Соціялістичної партії України Валентин Тризна, який сказав: „Єльцин іде шляхом деҐолля, але Росія не Франція і слід чекати на неоднозначну реакцію різних прошарків населення. Все, що робиться поза межами конституції, до добра не приводить".

У СВІТІ

У ВІВТОРОК, 21-ГО ВЕРЕСНЯ, в резиденції Кастель-Ґандольфо під Римом відбулася півгодинна зустріч Папи Івана Павла III і головного рабина Ізраїля Ісраеля Ляу. Під час розмови І. Ляу запросив Івана Павла II відвідати Єрусалим, на що Папа з вдячністю відповів згодою. Метою зустрічі було обговорення питання щодо визнання Ватиканом ізраїльської держави. Як відомо, Ватикан має дипломатичні взаємини зі 100 країнами, однак відмовився встановити їх з Ізраїлем — з огляду на нерозв'язане палестинське питання, а також через незгоди щодо маєтків християнських церков в Ізраїлі і щодо статусу Єрусалиму.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРАТОР Женеви Бернар Бертоса в інтерв'ю для італійського журналу „Еспрессо" заявив, що понад трильйон лір, одержаних італійськими політиками у формі хабарів від підприємців, зберігаються на рахунках швайцарських банків. В Італії продовжується загальнодержавна операція „Чисті руки", спрямована на викорінення корупції з урядових структур. На сьогоднішній день з 945 парляментаристів понад 300 дістали виклики в суд, а 150 вже перебувають під слідством. Звинувачення в корупції привели до цілого ряду резиґнацій у керівництві всіх без вийнятку політичних партій і дали аж задосить підстав для проведення надзвичайних парляментарних виборів. Вони відбудуться з початком наступного року.

УРЯД, ПРОФСПІЛКИ І представники приватних бизнесів Бельгії розпочали дебати з приводу банкрутства державної соціяльної політики. Бельгійський варіянт соціялізму закінчився величезною заборгованістю державного пенсійного фонду, фонду допомоги безробітним, а також державних медичних фондів. Дефіцит лише одного фонду допомоги безробітним становить 1.1 біл. дол. Західні експерти вважають, що без глибокої реформи соціяльної системи країна не вийде з кризи.

АФРИКАНСЬКІ ВИРОБНИКИ кави згодилися зменшити на 20 відсотків експорт цього продукту з метою підвищити ціни на світовому ринку. До Міжафриканської організації виробників кави входить 25 держав. Вони досягнули домовлення після довгих дебат на спеціяльній зустрічі в Найробі. Голова цієї організації Ґі-Ален Ґоз повідомив, що обсяги експорту кави африканці зменшили на прохання „наших друзів з країн Центральної і Латинської Америк", зокрема Бразилії і Колюмбії. Надлишки кави, які зберуться за час зменшення експорту, підуть на продаж після підвищення цін на світовому ринку.

У ВІВТОРОК, 21-ГО ВЕРЕСНЯ, абхазці з військового човна поблизу Сухумі збили ракетою грузинський пасажирський літак Ту-134. Загинуло 28 пасажирів і членів залоги. Представник грузинської влади Вата Джорджікія повідомив, що в літаку летіли тільки цивільні особи. Того ж дня абхазці з близької віддалі обстрілювали сухумське летовище, де тисячі мирних мешканців чекають можливости залишити оточене місто. Голова Верховної ради Грузії Едуард Шеварднадзе, який продовжує залишатися в Сухумі, виступив у програмі республіканської телевізії зі заявою, що „про віддання Сухумі не може бути й мови".

Б. ЄЛЬЦИН ПЕРЕМАГАЄ

Москва. — Після указу президента Боріса Єльцина про розпуск російської Верховної Ради її голова Руслан Хасбулатов закликав усі ради і органи правопорядку не виконувати того указу і запропонував негайно провести З'їзд народних депутатів, а також організувати по всій країні страйки.

В середу, 22-го вересня, Верховна рада більшістю голосів вирішила відібрати від Б. Єльцина президентську владу і передати її віцепрезидентові Алєксандру Руцкому, який відразу ж заприсягнув як новий президент Росії. Ці антиєльцинські акції не виглядають поважними, бо навіть діюча конституція не передбачає відібрання влади від президента одним лише голосуванням у парляменті. Того ж дня, в середу, президент Б. Єльцин своїм новим наказом проголосив „заприсяження" А. Руцкого незаконним.

Наступним кроком Р. Хасбулатова в напрямі загострення конфлікту стало „призначення" міністром оборони генерала В. Ачалова, одного з найбільших противників єльцинівської політики реформ. Однак військо і його вище командування не збирається виконувати накази В. Ачалова. Про це заявив на зустрічі з журналістами міністер оборони Росії генерал Павел Ґрачов. Він нагадав, що В. Ачалов належить до тих екстремістів, хто, „не задумуючись над вислідами, візьметься за зброю" — це він уже робив у Прибалтиці і Грузії, де згідно з його наказом проливалася людська кров.

Тим часом проти президента Б. Єльцина виступив голова Конституційного суду В. Зоркін. Він назвав „неконституційним" указ про розпуск Верховної ради і висунув вимогу провести невідкладні президентські вибори.

Цілком протилежною за змістом є заява Ради міністрів Росії. В ній підкреслюється, що уряд повною мірою контролює ситуацію в країні, „підтримує і приймає до безумовного виконання" указ президента Б. Єльцина, вважаючи його єдино можливим виходом з політичної кризи. Дії Верховної ради і віцепрезидента уряд трактує як політичні провокації з метою будьщо втримати владу, однак ніщо вже не може реґабілітувати консерватистів в очах народу.

Кнессет обговорює угоду про автономію палестинців

Єрусалим, Ізраїль. — Депутати ізраїльського парляменту почали обговорення підписаної недавно у Вашінгтоні угоди між Ізраїлем і Палестинською визвольною організацією про надання автономії палестинцям району Ґази і міста Єрихон.

Політичні коментатори підкреслюють, що уряд Ізраїля не потребує підтримки Кнессету для впровадження у життя підписаних угод, але прем'єр-міністер Іцак Рабін заявив, що розглядає голосування як голосування про вотум довір'я урядові.

У вівторок, 21-го вересня, в центрі уваги депутатів були виступи прем'єра І. Рабіна, який є лідером Робітничої партії, і лідера опозиційного бльоку Лікуд Беньяміна Натаніяґу. Наскільки переконливо Рабін виступив за підтримку угоди, настільки рішуче Натаніяґу виступив проти. Одного і другого перебивали глядачі, що розташувалися на місцях для гостей. Поліція мусіла виводити найкрикливіших зі залі. Сам же Рабін вийшов зі залі Кнессету, коли почав виступати Натаніяґу.

Ізраїльський прем'єр вийшов після того, як лідер Лікуда обвинуватив Рабіна у політиці струся, мовляв, той сховав голову в пісок, щоб не знати і не бачити, що відбувається навколо. Натаніяґу продовжував обвинувачувати уряд в тому, що він ставить під риск самé існування жидівської держави, і вимагав проведення надзвичайних парляментарних виборів.

„На нас лежить історичний обов'язок — спробувати відвернути події, які можуть принести Ізраїлеві катастрофу", — заявив Натаніяґу.

Рабін доказував, що якщо появилася „історична можливість" підписати угоду з ПВО, то треба цю можливість використати. Звертаючися до палестинців, прем'єр-міністер Ізраїля підкреслив: „Ми боролися з вами, а нині кажемо ясно і відкрито: 'Досить сліз! Досить кровопролиття!' "

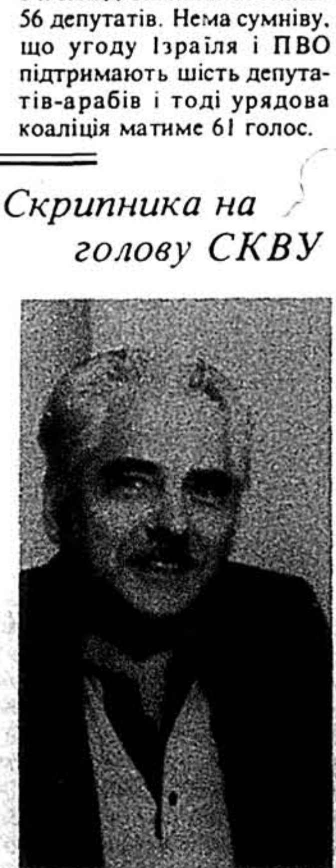
Рабін і його однопартійці мають надію, що угоду підтримає більшість депутатів Кнессету. Донедавна лівоцентристська коаліція, яку очолює Робітнича партія, переважала у Кнессеті: в парляменті зі 120 місцями її підтримували 62 депутати. Але недавно з коаліції вийшли шість депутатів ультрарелігійної партії ШАС, і в її складі залишилося лише 56 депутатів. Нема сумніву, що угоду Ізраїля і ПВО підтримають шість депутатів-арабів і тоді урядова коаліція матиме 61 голос.

СУСК висуває Я. Скрипника на голову СКВУ

Едмонтон, Альта. — Як інформують із проводу Союзу Українців Самотійників у Канаді, ця найстарша українська громадська організація в Канаді номінувала Ярослава Скрипника своїм кандидатом на пост президента Світового Конгресу Вільних Українців.

В склад СУС входять ще такі організації: Союз Українок Канади, Союз Української Молоді Канади, Інститути ім. Петра Могили, св. Івана, св. Володимира, Український Музей Канади, Братство св. Івана та Фундація СУС. Органом Союзу Українців Самостійників є „Український Го-

(Закінчення на стор. 6)

Я. Скрипник

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПРОПОНУВАВ ПЛЯН ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Вашінгтон. — Коли минулого року кандидат Билл Клінтон обіцяючи народові економічні зміни, здобув перемогу та став Президентом ЗСА, то у середу, 22-го вересня, він, стоячи перед зібраним Конгресом, намагався представити свій плян переоновлення охорони здоров'я, першочерговою метою якого є забезпечити кожного громадянина ЗСА.

У своїй промові президент Б. Клінтон з'ясував як на його думку має виглядати цей плян, включно з окремими ділянками медичної обслуги та при цьому відразу сказав, що усвідомлює собі як важко буде це перевести в життя. Він підкреслив, що завжди готовий послухати думку інших і прийняти її, якщо вона справді є кращою, але коли проти цього пляну виступають ті, що особисто наживаються на теперішньому нефункціонуванні існуючої програми, то з тим він буде завзято боротися.

В основному Президент пропонує загальне медичне забезпечення для всіх громадян з включенням довготривалих і невилічимих хвороб. Він пропонує видати кожному ідентифікаційну картку медичного забезпечення, що даватиме змогу отримувати наступні пільги: дентистичні перевірки для дітей відразу та для дорослих уведені поступово до 2000 року, рецепти, перевірку зору і слуху та окуляри для дітей, виздоровлюючі центри з можливістю перебування 100 днів кожного року, догляд в хаті, півприватні кімнати в лікарні, а приватні тільки тоді, коли цього вимагатиме якість хвороби, обмежена психотерапія та перебування у психіятричній лікарні, професійні послуги, опіка наглої потреби, ляборaторійні перевірки і амбулянс, медичні обладнання, терапія, різного роду превентивні перевірки та обмежені послуги поза лікарнею для потреби повного видужання хворого.

У свідомості, що все це здобути буде важко, президент Б. Клінтон звернувся до обидвох партій та до всіх інших з проханням йому в тому допомогти. Після закінчення промови можна було завважити, що члени опозиції також підтримують пропонований плян охорони здоров'я, хоча з деякими змінами.

Після виступу республіканці широко дискутували пропонований Президентом плян, викладаючи свої за і проти. Одначе в загальному аналітики твердять, що з великими зусиллями плян можна буде перевести в життя.

В АМЕРИЦІ

ЩІЛИНИ РОЗПОДІЛУ в Демократичній партії стосовно Північно-американського вільного торговельного договору значно розширились і вийшли на публічну арену. Це після того, як конґресмен-демократ з Міссурі Ричард Ґепгард публічно заявив про свою опозицію до вище згаданого договору. Тому, що він є також провідником демократичної більшости у Палаті Репрезентантів, то така його заява, за словами президента Билла Клінтона, „не допомагає, але я також не уважаю це фатальним". Настанова конґресмена Р. Ґепгарда для нікого не була несподіванкою, бо він продовж всієї своєї політичної кар'єри є дуже тісно пов'язаний з організованим робітництвом і профспілками, які палко виступають проти заключення цього договору.

КАНДИДАТ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ партії на губернатора Ню Джерзі Крістін Тодд-Віттман у вівторок, 21-го вересня, проголосила свій економічний плян, у якому приобіцює мешканцям Ню Джерзі впродовж наступних трьох років значно обнизити податки, зменшити стейтовий уряд і створити додаткових 450,000 місць праці. Вона відразу підкреслила, „що її плян є радикальним, але коли подивитись, що діється в нашому стейті впродовж минулих чотирьох і пів років, то ясним є, що треба робити щось радикального". Одначе політичні аналітики уважають, що це зі сторони К. Тодд-Вітман є нічим іншим тільки політичним маневром проти теперішнього демократичного губернатора Джима Флоріо.

ПРЕЗИДЕНТ БИЛЛ КЛІНТОН, хоча і заскочений подіями в Москві, зроби швидкий крок і того самого дня подав до відома, що ЗСА підтримують всеціло президента Боріса Єльцина в його боротьбі з Верховною Радою Росії. З приводу цього Білий Дім видав свій комунікат зразу після того, як Президент мав нагоду телефонічно порозумітися з президентом Росії Б. Єльцином.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ Уряду президента Билла Клінтона твердить, що дорадники Президента для справ оборони ніяк не можуть між собою погодитись на те, яку ролю мають відгравати ЗСА в застосуванні військової сили при мирових договорах довкруги світу. Донедавна Уряд президента Б. Клінтона плянував дозволити американським воякам служити у миротворних військах Організації Об'єднаних Націй під проводом ООН, але останнім часом ця думка міняється, бо велика кількість членів Конгресу є проти цього, беручи до уваги неокреслені точно функції американських військ в Сомалії.

У ВІВТОРОК, 21-ГО ВЕРЕСНЯ, дорадник в справах крайової безпеки в Уряді президента Билла Клінтона подав до відома підстави закордонної політики ЗСА. Дорадник Антоні Лейк заявив, що ці напрямні мають на меті замінити гальмуючу політику „холодної війни" закордонною політикою, яка збільшить спільноту демократичних ринкових економік. Цей публічний виступ є відповіддю Уряду на критику, що досі Уряд президента Б. Клінтона не має чітко визначеної закордонної політики, що проявилося у нездецидованності стосовно подій в Боснії чи в справах Китаю.

ЗГІДНО ІЗ НАЙНОВІШИМИ даними Бюра перепису населення, за останніх 10 років значно збільшилося число батьків, які опікуються дітьми вдома, бо матері працюють. Точно кажучи, одне із п'яти дітей є під опікою батька, а причинами цього автор звіту Мартин О'Коннелл, твердить є зріст безробіття, дорожнеча опіки над дітьми та зміна соціяльних настанов щодо виховання дітей.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City, N J 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс)

Postmaster Send address changes to

Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40 00 на півроку — $22 00 на 3 місяці — $12 00
Для членів УНСоюзу $15 00 річно За кожну зміну адреси — $1 00
Чеки і money orders виставляти на "Svoboda"

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою — За зміст оголошень Редакція не відповідає

P O Box 346 Jersey City N J 07303

Передвибори в Ню Йорку

Довга і дуже складна виборча процедура в Америці передбачує — крім щочотирирічних президентських виборів — ще передвибори, в яких рішається — хто з кількох однопартійних кандидатів має бути кандидатом у вирішених листопадових виборах. Ось так 14-го вересня ц. р. відбулися у Ню Йорку передвибори для вирішення, хто кандидуватиме у виборах 3-го листопада ц. р. на посадника цієї метрополії світу й пізні становища у Міській управі, особливо на пост міського контролера.

Три члени Демократичної партії зголосили свою кандидатуру на посадника. Два з них були мало кому відомі й очевидячки непідготовані до керівництва біля 10-мільйонового міста з його лябіринтом рас, національних і визнаневих груп та з безліччю проблем не менших і не простіших, як проблеми держави. Теперішній посадник Дейвид Дінкінс, чорний, за професією адвокат, не мав труднощів виграти у тих передвиборах, але матиме великі труднощі виграти в листопаді у суперництві з республіканцем Рудольфом Джуліяні, колишнім прокуратором, який чотири роки тому програв дуже невеличкою різницею голосів. Джуліяні не мав однопартійних суперників.

Центральною фігурою у тих виборах стала Елізабет Голцман, теперішній контролер, яка старається зберегти за собою той пост. Але у висліді голосування зайняла тільки друге місце і між нею та Аланом Гевесі відбудеться ще вужче голосування. Усі познаки вказують, що програє, бо закидають їй неетичне поведення у минулорічних виборах, в яких кандидувала (і програла) на пост сенатора. Закидають їй теж, що вона, як контролер усієї міської господарки допустила до кількох скандалів, з яких останній ще дотепер не зліквідований: виявленням азбестових стін у поверх тисячі міських народних шкільних будинках. За ствердженням медичних авторитетів — азбестові стіни можуть викликати невиліковальну недугу пістряка, особливо загрозливу для дітей. У наслідок цього шкільна наука у нюйоркських школах розпочалася у передбаченому часі тільки в якій третині шкіл, бо в інших все ще зривають азбест — величезним коштом.

Е. Голцман, як конґресменка, була ініціяторкою створення при секретаріяті Департаменту юстиції окремого Бюра спеціяльних Інвестиґацій, яке у практиці стало на послугах погоні за воєнними злочинцями. Жертвою тієї погоні став Іван Дем'янюк. Тепер Е. Голцман стала предметом слідства, що сталося із її виборчим фондом у сумі 400,000 дол., коли невдачно кандидувала до Сенату. Сама вона заперечує будь-яку свою провину, але закидають їй „конфлікт інтересів", — делікатний вислів на хабарництво.

Під великим знаком запиту опинився перед вибір Дейвида Дінкінса. Цей перший в історії Ню Йорку чорний посадник виявив у чотирирічному урядуванні, що не всилі зрозуміти й конструктивно розв'язати всі проблеми, успішно перебороти всі труднощі. Всупереч його пропаґандивним твердженням — за його урядування зріс у Ню Йорку бандитизм, зросла загроза на міських вулицях і міжрасова ворожнеча з гострими вибухами ворожнечі між чорними і жидами у нюйоркському Бруклині. Вибухнув скандал з поліційними карами за паркування автомобілів, був теж скандал довкола комишенера шкільництва, ліволіберального діяча, який обурив батьків шкільних дітей популяризацією у публічних школах сексуалізму, — вибухнув врешті згаданий скандал з азбестами. Чотири роки тому Демократична партія створила коаліцію чорних жидів, еспаномовних і білих, це була так звана „Веселкова коаліція", вона тепер не існує. А втім — його підтримує губернатор Маріо Квомо і нюйоркський сенатор Деніел Мойніген — тому всіляко може бути. У Ню Йорку є централі різних українських установ — нас близько цікавлять тамтешні відносини.

ІРАНСЬКЕ КЕРІВНИЦТВО офіційно підтвердило, що повністю відкидає угоду між Палестинською визвольною організацією та Ізраїлем. Вища Рада національної безпеки Ісламської Республіки Іран заявила, що „торг між ПВО і Тель-Авівом не повинен бути схвалений палестинським народом". Тегранське радіо повідомило, що на знак протесту проти палестинсько-ізраїльської угоди на один день зачинилися ісламські школи міста Кума, яке є релігійним центром Ірану.

Іван Кедрин

ХТО БУДУЄ — ХТО РУЙНУЄ

Обов'язком журналіста є інформувати вірно і правдиво про події, без уваги на те, чи вони приємні чи неприємні, — і коментувати їх не по лінії своєї симпатії й антипатії, а по лінії інтересу держави і народу. Недавно була у „Свободі" добра вістка з України про те, що в другі роковини проголошення державної незалежности йшли по всій Україні вияви щирої радости. Але радістю чи смутком не будується держави. До прикметних рис українського народу належить емоційність, у протилежності до народів англійського та німецького, які свої емоції зберігають і виявляють тільки у найвужчому гурті своєї родини, а в громадському і політичному житті керуються тільки і виключно холодним розумом. 24-го серпня люди в Україні раділи самим фактом проголошення незалежности, та не мали підстави радіти станом відносин у рідному краї. Впродовж двох років проявлено масу емоцій та з усіх атрибутів державности створено одне — військо.

Але це атрибут престижевий, на стан економіки не має ніякого впливу. Величина України і число її населення продиктували поверх 120-ом державам у світі визнати її державність. Але економіка України сьогодні гірша, як була два роки тому. Інфляція така шалена, що український карбованець (купон) буквально з дня на день тратить на вартості у відношенні до доляра. Ножиці між платнями і цінами розхилені щораз ширше. Уряд йде по лінії найлегшого спротиву і латає бюджет, який вихопився з-під контролі, друком отих нещасних купонів, що у практиці сприяє інфляції. Люди харчуються здебільша городовиною і хлібом, бо м'ясо задороге. Що ж діє влада — Президент, Уряд і Верховна Рада? Верховна Рада обмежує свою діяльність до безконечних дебат над друго- і третьорядними справами, над законом про соціяльне забезпечення, про пенсії, про регабілітацію і т. п. Уряд Леоніда Кучми подався до димісії і про сутні причини того рішення була мова у „Свободі". А чи Президент Леонід Кравчук зуміє опанувати ситуацію? Коли він на останній зустрічі з Борісом Єльциним у Ялті дискутував з ним над його, Єльцина, пропозицією продажу української частини Чорноморської фльоти, то хоча ще нічого не підписано і нічого не продано — залунав крик на адресу Кравчука — „зрадник". І той закид „зрадництва" проголосив той член Верховної Ради, колишній кандидат на президента, який сам кілька місяців тому пропонував таку трансакцію. Де тут особиста й політична етика та де державницький розум?

Останні вісті з України недобрі. Ситуація виглядає, наче державна верхівка діє без ніякого конкретного пляну, без впорядкування існуючих проблем за їхньою важливістю, за пріоритетом. Народ в Україні і поза нею не дізнався подробиць, чому саме зрікся свого уряду економіст Віктор Пензеник, — чому не прийнято його пляну економічної санації і чи Верховна Рада взагалі мала право відкидати плян члена Уряду. Коли в Росії тамтешній парлямент, ворожий Єльцинові й реформі переходу на вільний ринок довів до димісії економіста Ґайдара, то Єльцин, всупереч парляментові — прийняв знову Ґайдара. На Заході існує звичай, що у кризовій ситуації президент в Америці, прем'єр у Великобританії чи канцлер у Німеччині скликає нараду поважних співробітників-дорадників і вирішує з ними, як треба рятувати ситуацію. Вона тепер в Україні погана, загрозлива. Незалежність прийшла несподівано. Простолюддя не творить держави, робить її інтеліґентська верства, яка в Україні — національно й державницько свідома — невеличка. У деяких народів рятували ситуацію визволені з в'язниці дисиденти — Юзеф Пілсудский у Польщі чи Вацлав Гавель у Чехії. Є світлі постаті українських дисидентів, але й є такі, які використовують державність рідного краю для своєї кар'єри. Вони не будують, а руйнують державність. Сумно, але правдиво. Недавня вулична демонстрація у Львові з криками „Геть москалів і жидів" була не тільки провокацією на адресу Росії, але й каригідною провокацією на адресу української держави. Віримо, що таки прийде протверезіння.

Микола Бараболяк

УКРАЇНА — ЧЛЕН НАТО?

II

А Україна? Вгору піднесіть серця усі, хто вірує і радіє цим, що про Україну пишуть такі поважні експерти міжнародного діла. Вони кажуть: „Якщо НАТО мало б сповнити своє основне завдання забезпечити мир у світі то, цитую: „Вимагається розвинути конструктивну українську політику. Незалежна Україна є найважливішим звеном нового стратегічного оформлення Европи; Україна є важливим стратегічним буфером між Европою і Росією. У світлі непевностей щодо розвитку демократії в Росії, Україна в опінії Польщі та інших держав Східної Европи є найкращою ґарантією проти відреставрування російської імперії. Реінкорпорація України у нову конфедерацію під контролею Росії переформувала б уповні геостратегічні настанови Европи.

Захід дотепер дивився на Україну з точки зору нерозповсюджування нуклеарної зброї, не звертаючи уваги на леґітимні застереження України з уваги на її безпеку, що було контрпродуктивним, бо притемнювало ширші горизонти справи: потребу нової, ширше закроєної політики. Захід повинен протистояти всім намаганням Росії втягнути Україну знову у свої тенета... Захід повинен теж сприяти европеїзації України, розвиткові її ближчих взаємин із Центральною Европою, як теж її інтеґрації у паневропейські та реґіональні групи, щоб таким чином зменшити вигляди на заведення в Україні супернаціоналістичних режимів, які могли б загрожувати сусідам, а Польщі особливо". Стільки з „Форейн Аферс" про перспективи членства України в ЕС і НАТО. Чи не виглядає написане на таке, що автори передрукували це з Кедринових передовиць у „Свободі"?

Коли три автори „Ренд" хотіли б включити в НАТО 14 нових членів, враз з Україною чотири інші республіки, колись у складі СССР, і зробити НАТО справжнім поліцистом, який забезпечував би мир в Европі, їх опонент — О. Гарріс, редактор журналу „Нешенел Інтерест", уважає, що Заходові і НАТО непідсилу таке завдання, головно тому, що держави Західньої Европи політично не суцільні і діють разом, тільки тоді, коли спільна загроза; та головне „проти" є те, що посилення НАТО Росія уважала б як ворожий акт, а її наразі краще не зачіпати. В російському народі дуже глибоко вкорінений імперіялізм поєднаний із концептом „месіянізму", що треба брати до уваги. Европа не вив'язувалася у минулому зі зобов'язань ґарантії безпеки даних іншим державам, пригадати хоч би Льокарно, Мюнхен, а нині приклад Боснії. Великобританія не може собі дати ради зі замиренням у північній Ірляндії. Ґарантії безпеки для загрожених держав можуть стати джерелом непорозумінь та взаємних звинувачень на тлі різниці думок про методи і засоби протидіяння зударам, в лоні НАТО, а цього оминати. Повинен існувати радше поділ роль між Европою і ЗСА. Члени ЕС повинні б взяти на себе завдання запевнення політичної стабільности в Західній Европі, коли завданням Америки мало б стати втримати мир між двома нині головними грачами на міжнародній арені — Росією й Україною... Оце головні арґументи проти поширення членства в НАТО. Приходиться подякувати цьому авторові, що і він теж підкреслює український фактор як вирішальний у процесі реконструкції карти Европи.

Для нашого брата мусить бути вагомим й інтенсивним у цій цілій дискусії на тему дальшої ролі НАТО у міжнародній політиці сьогодення, що Україна стає видимо партнером у цій системі, суб'єктом з яким треба рахуватись, а не, як досі об'єктом. Йдеться тільки про те, щоб урешті добитись якоїсь стабільности у Києві, заки Україні виходити на ховзькі терени участи у міжнародній грі.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Михайло Фава

Вітаємо актора Богдана Ступку у Торонто

Ось уже тридцять років дарує українцям і чужинцям своє мистецтво видатний актор театру і кіна майстер внутрішнього перевтілення Богдан Ступка. За актором довгий сценічний шлях і досвід, якого шанує і любить український глядач, не дивлячися, де проживають українці чи на рідній землі, Україні чи на поселеннях у чужих країнах. Він відзначається яскравістю та самобутністю. Силою свого таланту він зуміє перевтілитися у різні постаті, котрі у напрузі держать глядача і нагороджують актора невгаваючими оваціями.

Ми горді, що сьогодні, у час формування української держави на сцену виходять заслужені й народні артисти України, котрі без партійних директив глядачам дають насолоду й знайомлять нас з рідною історією, культурою та модерними п'єсами — Федір Стригун, Святослав Максимчук, Богдан Козак, Юрій Брилинський, Таїса Литвиненко, О. Гринько, І. Завадська та багато інших акторів, котрі є гордістю відродженої української держави.

Творча діяльність актора, народного артиста України, а раніш народного артиста колишнього Совєтського Союзу, органічно переплелася з активною участю у громадському житті. У постійному контакті з творцями нашими діячами культури Ступка чи то в кіні, театрі, майстерному художньому читанні дає молодим адептам мистецтва прекрасні зразки, за які будуть з пошаною його згадувати молоді майбутні українські актори.

Путівку в широкий світ сценічного мистецтва дала йому львівська земля, на якій він народився, учився, а опісля довгі роки працював у театрі імені Марії Заньковецької. Народився він при кінці місяця серпня 1941 року місцевості Куликів біля Львова від батьків Марії і Сильвестра. У 1967 році повінчався з Ларисою, яка за професією балерина. Мають сина Остапа, котрий іде слідами батька, щоб у майбутньому бути не тільки актором, а мабуть, і режисером.

Творчий шлях Богдана Ступки почався освітою у театральній студії міста Львова, продовжуючи і завершуючи дипломом у Театральному Інституті Києва. Крім 16-ти років праці у Львівському театрі ім. М. Заньковецької до 1978 року дальша акторська праця проходить в Київському театрі ім. Івана Франка.

Ось перелік головних роль, у котрих Ступка показав себе незрівняним майстром, про що писали українські й чужі театральні критики: „Фауст і смерть" — Левада (Мечантроп), „Король Лір" — Шекспір (Едмунд), „Морська чайка" — Чехов (Войніцкий), „Кар'єра Артура" — Брехт (Артуро), „Камінний господар" — Л. Українка (Дон Жуан), „Ришард III" — Шекспір (Ришард), „Украдене щастя" — Франко (Задорожний), „Дядько Ваня" — Чехов (Войніцкий), „Енеїда" — Котляревський (Котляревський), „Майстер і Марґарита" — Булганов (Майстер), „Скрипач на криші" — Шолом Алейхем (Тев'є).

Побіч театральних виступів Ступка виступав також у кіні починаючи у студії імені В. Довженка у Києві, а опісля кіностудії Москви.

Були дуже складні ролі, у які не легко перевтілюватися акторам, але Ступка розуміючи, яку ролю грає кіно у відродженні держави дав психологічно тяжкі ролі у фільмах „Біла птиця з чорною ознакою", котрий на Міжнародному кінофестивалі у Москві отримав золоту медалю. Грав він теж ролі у таких постановках, Як: „Камінний господар" — Л. Українка (в ролі Дон Жуана), „Червоні дзвони" — в ролі Керенського, „Дударики" — в ролі композитора Леонтовича, „Діти сонця" — в ролі Черeжного, „Украдене щастя" — Франко у ролі Миколи Задорожного, „Микола Ванілов" (кінові серії) в ролі композитора Миколи Лисенка, „Життя Остапа Вишні" — у головній ролі Остапа Вишні, „Гріх" — Винниченко у провідній ролі офіцера „царської охранки", „Смерть царя Івана

(Закінчення на стор. 6-ій)

Юліян Мовчан

ЧИ В УКРАЇНІ ДІЙСНО АЖ ТАКА ВЕЛИКА БІДА?

II

У газеті „Київська правда" за 27-ме серпня ц. р. М. Кравченко у дописі — „Вже маємо і лишки масла" пише, що згідно з повідомленням заступника генерального директора Об'єднання підприємств молочної промисловости Л. М. Орданова, його підприємства лише за одну добу виготовляють 65 тонн масла. Але оскільки місцевий ринок вже перенасичений молочними продуктами тому аби масло не зіпсувалося, його треба або тримати в холодильниках, або відвантажувати і відсилати деінде в тому числі в Донецьке або Дніпропетровське, чого, видно, не завжди робиться, і тому харчі псуються і потім їх викидають на сміття.

Тим більше не передбачається жодних труднощів щодо хлібних продуктів. Як повідомив перший заступник голови Київської обласної державної адміністрації М. О. Борсук, „очікується, що валовий збір зерна перевищить 2 мільйони тонн, а це буде достатнім для розрахунків з державою і людьми, засипки необхідних фондів і також для використання зерна на бартерні операції" („Київська Правда", 27-го серпня 1993 р.)

Українська мова і далі упосліджена

Але якщо економіка в сучасній Україні бодай назовні не виглядає аж так сумно, як це декому здається або як це не раз читаємо в наших газетах, то проблема „українізації" України, зокрема, закріплення української мови на нашій батьківщині і далі стоїть майже на тому самому місці як це було пару років тому, тобто, перед проголошенням України незалежною державою.

Всівши в літак „Ейр Україна" в Ню Йорку 10-го серпня, приємно було почути, як обслуга літака, перед тим, як озватися до пасажирів англійською мовою, заговорила спочатку чистою українською мовою. Пару років тому це було б, як кажуть, „не до подумання", бо скрізь в літаках до СССР тоді панувала мова московського „старшого брата". Правда, досить дивно було згодом почути, коли та сама обслуга між собою і далі „чесала" на „апщепанятном язикє". Це можна пояснити хіба тільки низькою національною свідомістю багатьох наших землячків, їх майже рабським пониженням перед московським „старшим братом".

Висівши з літака на аеродромі в Борисполі недалеко Києва, тут нас знову спіткала досить неприємна несподіванка: всі написи на цьому аеродромі, який міститься недалеко від столиці незалежної України — Києва, подані не українською, а російською мовою. Чому так? Та ж сюди кожного дня прибувають не тільки українці, але й чужинці з цілого світу. Що вони кажуть або думають, читаючи написи в Україні неукраїнською мовою?

Про занедбання української мови — „душі народу" в Україні, можна було б багато писати і для підтвердження цього подавати багато фактів, проте для прикладу подам лише один. Віктор Горовий — викладач катедри українознавства Харківського інституту громадського харчування оповідає, що до 60-их років в університетській бібліотеці Харківського університету ще лунала рідна мова бо нею говорили самі співробітники. Коли недавно він навідався до бібліотеки, то побачив, що всі гасла, написи на кіосках, численні повідомлення й оголошення в читальнях і приміщеннях бібліотеки написані виключно російською мовою. „Де ж тоді, — запитує Горовий, — закон про мови з 26-го жовтня 1989 року, який був схвалений Верховною Радою України, і згідно з яким українській мові було надано статусу державної мови?..

Або ось в київській „Народній Газеті" за серпень 1993 року читаю такий розпачливий лист Клари Полозун з м. Суми:

„Оце ввімкнула телевізор та й чую кінець виступу віцепрем'єра України Ландика. Він по-російському розхвалює наступний союз з Росією та Білорусією, який, мовляв, неодмінно треба укласти. А мені стало лячно бо відчула небезпеку для нас, для наших дітей та внуків. Так-так. Дайте тій Росії лиш лапку покласти на воза, а тоді побачите. Та й що то за віцепрем'єр, який звертається до свого народу чужою мовою? Навіть це вже викликає недовіру до його слів. Якщо він неспроможний або не хоче вивчити українську мову, то як він зміг опинитися на такій високій посаді?"

Коментарі, як-то кажуть зайві... Хіба може при цій нагоді не зашкодило б пригадати слова польсько-американського політика Збіґнева Бжезінського, який в Києві наприкінці травня 1993 року на пресовій конференції сказав, що „якщо найближчим часом Україні не вдасться відродити свою націю, то її державність стане проблематичною"...

На сесії Верховної Ради України

Завдяки доброму приятелеві — народному депутатові Верховної Ради Павлові Мовчанові, з яким ми вперше познайомилися кілька років тому під час його перебування на американській землі, ми отримали два безплатні квитки на засідання сьомої сесії Верховної Ради України 27-го серпня ц. р.

Сам по собі будинок Верховної Ради, який міститься при вул. Грушевського, виглядає імпозантно. Він розташований поблизу „Першотравневого парку недалеко славного київського стадіону „Динамо". Єдине, що нас неприємно вразило — це те, що хоч в ті дні Україна відзначала другу річницю проголошення своєї державної незалежности, проте з усіх чотирьох стін будинку і досі ніхто не зняв емблему проклятих сталінсько-брежнєвських часів — великі герби з серпом і молотом та написом під ними — „УССР", тобто, „Українська Совєтська Соціялістична Республіка"... „Якщо Уряд Леоніда Кравчука і до цього часу не зняв ті герби тому, що не має для цього грошей, — сказав мені один киянин, — то я зміг би це зробити без жодної заплати... І таких, як я, знайшлося б більше"...

Після ретельної перевірки документів та пересвітлень, заходимо до будинку. Просторе приміщення чи заля, на фронтовій стіні якого висить великий жовто-блакитний прапор, поділене так, що на партері засідають депутати Верховної Ради, а на бальконах — гості або представники преси. Також нам дехто сказав (хоч за правдивість не ручає), що коли зі задньої частини бальконy дивитися вниз на партер, то на лівій частині партеру побачите тих депутатів, яких тепер популярно називають в Україні партократами, а праворуч — засідає решта депутатів.

Сесія Верховної Ради, на якій ми були присутніми, бурхливо й енерґійно дебатувала над актуальним питанням — референдумом та передчасними виборами до рад, всіх рівнів. У обговореннях брали участь, крім Президента Леоніда Кравчука, також депутати — Володимир Яворівський, Павло Мовчан, Вячеслав Чорновіл, Іван Драч, Михайло Горинь, Лариса Скорик та інші. Як відомо, тоді у Верховній Раді не було досягнено згоди в цій справі. Звичайно, найбільше було чути і видно Івана Плюща — голову Верховної Ради.

Але треба було б бути не „чесним з собою", якби будучи наочними свідками сесії Верховної Ради, не подати тут також пару критичних завваг. Поперше, аби, видно, переговорити чи перекричати один одного на залі

(Закінчення на стор. 6)

Михайло Бойко

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ — ОПІКУН МОЛОДІ

(Інститут св. Йосафата у Львові)

Довголітня діяльність львівського Митрополита Андрея Шептицького для Української Церкви і народу була така всебічна й важлива наслідками, що ледве чи численні збірники, автори яких з найбільшою пильністю дотепер намагалися вичерпно її охопити та зберегти для історії, справилися з цим завданням.

Тому треба вітати особисті спомини поодиноких осіб, які відтворюють фрагменти діяння Велетня духу, Митрополита Андрея. І саме місяць червень підказує мені думку поділитися спомином про, здається, ніким дотепер не згадувану установу та подію, які були виявом опіки й старань Митрополита для української молоді.

Ідеться про бурсу, чи як вона формально називалася — Інститут імени святого священомученика Йосафата у Львові, та участь українців під проводом Митрополита в Евхаристійному Конґресі в Познані (Польща) під кінець червня 1930 року.

Щоб забезпечти матеріяльну поміч і моральну опіку для учнів обох державних гімназій у Львові (головні філії), добрий батько, Митрополит, відпустив крило великого будинку Духовної Семінарії, і так під адресою вулиці Сикстуської 39а постала ще одна станиця української молоді.

Перш всього мушу уточнити. Згадана бурса до 1930 року була відома під вищеподаною назвою. Коли ж, після розв'язання польською владою двох чи трьох українських гімназій в Галичині, тільки небагатьом учням вдалося дістатися до польських гімназій, тоді Митрополит рішився прийти з допомогою жадібній знання молоді, приміщуючи в тому вже і так не просторому будинку ще й три вищі кляси з програмою клясичної гімназії, так що в тому самому будинку творилася друга, цілком відрубна інституція, так звана Мала Семінарія. Тому що назва Мала Семінарія була більш імпонуюча, то й назовні прийнялося неправильне трактування обох учбових закладів як одного, але в дійсності — обидві інституції були цілий час цілком окремими. Не маючи безпосереднього відношення до суто учбового закладу, Малої Семінарії, згадую про нього лише принагідно, і якщо дотепер не появилася вичерпна історія про нього, то ця почесна повинність лежить на тих колишніх учнях, які завдяки Малій Семінарії мали змогу закінчити свою освіту.

Інститут ім. св. Йосафата

Коли Митрополит покликав Інститут до життя, не певний, але це мусіло статися чи не 1922 року, бо коли я, як учень філії, ще не користав з послуг Інституту, то пригадую, як щоденно в зразковому порядку парами питомці Інституту приходили до гімназії на навчання, як рівнож пригадую, що професори гімназії ставили всім учням за приклад питомців Інституту за їх прикладну поведінку. Мабуть з тієї причини мій „господар кляси", незвичайно дбайливий виховник молоді проф. Ярослав Біленький, зумів мене примістити в шкільному році 1929 — 1930 як учня 6-ої кляси в Інституті. Тому і мій спомин буде основно про ці три роки життя Інституту.

Першим ректором Інституту був о. д-р Іван Бучко, пізніший титулярний єпископ і єпископ-помічник Митрополита Шептицького. Про часи ректорства о. д-ра Бучка не можу багато сказати, бо зараз таки на початку шкільного року в місяці вересні 1929 року о. ректор виїхав до Риму, де в часі Синоду українських єпископів і був висвячений на єпископа і вже до Інституту не повернувся. Обов'язки ректора перебрав дотеперішній віцеректор о. Яків Перрідон, голяндець по національності, незвичайно інтелігентна, з благородною душею, щиро віддана нашій Церкві людина. Були голоси, що він в молодому віці хворів якоюсь тяжкою недугою і чи то він сам, чи його мати зложили обіт, що, як він виздоровіє, то стане українським католицьким священиком. Виздоровівши, він, як священик, не тільки служив вірно нашій Церкві, але й великі родинні матеріяльні надбання щедро жертвував для її потреб. Будучи громадянином чужої держави, використовував ту нагоду та (передовсім у часі воєнних подій) заступався успішно за нашу Церкву перед різними (змінними) чужими властями. Якийсь час він був парохом Парижу, а після війни з доручення Апостольського Візитатора, „Владики скитальців", преосвященого Івана Бучка, його делегатом на Францію.

Після нього короткий час ректором був о. д-р Лев Глинка, а вже після мого відходу в 1932 році, був ректором чи не о. Весоловський.

Помічними у виховній праці були настоятелі, відомі на львівському терені учителі чи старші студенти. Згадати би такі прізвища, як Іван Тесля (автор „Географії України"), Адам Антонович (дотепер діяльний в культурно-освітньому ділі в Чикаго, Ілл.), Стефан Алиськевич, Куріца, Тріль. Завдяки повсякденним старанням названих виховників у доростаючої молоді формувалися стійкі, національно свідомі характери. Може комусь сторонньому може видаватися незрозумілим, що я згадаю й про двірника, Захарка, але брак однієї руки, яку він стратив у бою за Львів (1918 року) збуджував у молоді до нього пошану, був бо він прикладом національної повинности. Подібну, самозрозуміло, далеко поважнішу ролю справляв короткий час віцеректор, походження зі Центральних областей України, колишній старшина вищої ранґи військ УНР, старшого віку католицький священик. Він часто проводив із старшими учнями ґутірки на теми нашого недавнього минулого, а щоденна руханка з його „муштрою", навмисно російською вимовою: „лєвой, правой, лєвой, правой", в часі маршу були відпруженням для молоді. Хоч ми з покійним редактором Антоном Драґаном, недовго перед смертю редактора, старалися пригадати прізвище того вояка в рясі, та, на жаль, нам це не вдалося. Здається 1932 року Митрополит призначив його ректором Малої Семінарії в Рогатині.

Головною метою проводу Інституту було старання про належні поступи учнів у науці. Домашні шкільні завдання відробляли учні спільно під наглядом настоятелів у точно означених годинах, а постійна контроля над поступами в школі не дозволяла занедбувати науку. Учні лише восьмої кляси мали полегші щодо розкладу зайнять, так що приготування до матури проводили вони згідно особистих плянувань. Кожний день починали питомці спільними молитвами та Службою Божою, а особливу набожність до Матері Божої плекали члени Марійської Дружини. В Інституті діяв юнацький 72-ий пластовий курінь ім. Дмитра Вітовського, в якому велися правильні пластові заняття, хоч, на жаль, курінь не міг проявляти діяльности назовні, наприклад, ніколи не брав участи в Святі Весни на „Сагарі". Довголітнім курінним був учень головної гімназії Олександер Буць.

Доцінюючи значення музичної культури, Митрополит до Інституту та до двох середніх дівочих шкіл Сестер Василіянок заанґажував визначного в тому часі диригента хорів Дмитра Котка. Цей непересічний знавець хорового діла за короткий час встиг вишколити хор, допровадивши його до гарного рівня; і цей хор співав не тільки Службу Божу, але й мав великий репертуар, з яким виступав на різних імпрезах Львова; На особливе признання заслуговує успіх диригента, коли взяти до уваги обмежений вибір членів (майже половина всіх мешканців Інституту) та вік, у якому хлопці переходять мутацію голосів. Великою несподіванкою, а рівночасно гордістю для хору було запрошення відспівати Божественну Літургію у церкві св. Духа, побіч Богословської Академії. Коли взяти до уваги, що хор Богословської Академії, що співав у тій церкві, був завжди на високому мистецькому рівні, то вже сам факт можливости співати сторонньому хорові в церкві св. Духа вказує на добрий рівень хору Інституту.

Маленька анотація: саме коли в мене зародилася думка написати цей спомин, в Америці відбуває турне з великим успіхом 70-членний хлоп'ячий хор „Дударик" зі Львова. Так, як колись „Гандзя" була улюбленою піснею професійного хору Котка, так пісня „Дударик", яка рідко була в програмі галицьких хорів, стала центром інститутського хору. Тож сантимент до „Дударика" до певної міри скріпив мою постанову все це згадати.

Не меншою атракцією концертових виступів Інституту була ориґінальна „тамбуріцова" оркестра. Уфундував її, закупивши в Юґославії, ректор о. Я. Перрідон. Ці арабського походження інструмени спопуляризували хорвати, створивши з них „тамбуринські ансамблі". Тому, що не тільки поодинокі інструменти (бісерниця, брач, буґара, берда) були невідомі в Галичині (єдину такого самого типу оркестру мали отці Василіяни в Бучачі), то треба було подивляти заанґажованого диригента Володимира Масюка (який дотепер живе в Філядельфії, ЗСА), що, поборовши початкові труднощі (цілковиту відсутність нот, що надавалися до українського репертуару; необізнаність учнів з цілком невідомими їм до того інструментами, — бо лиш один музика вмів настроївати свій інструмент, а про всі інші настроювання мусів дбати диригент) з початкового „бренькання" в короткому часі підтягнув ансамбль до гарного рівня, так що він став сенсацією Львова, а концерти спільно з хором Котка публіка тепло вітала.

Обидва згадані колективи були своєрідним відпруженням для трудолюбного Митрополита. Тому він часто відвідував свою дітвору, яка старалася уприємнити скороминаючі відвідини. Не знаю, хто скомпонував дуже характеристичну пісню, але до сьогодні бачу свобідний збір дітвори, яка, оточивши свого Добродія на подвір'ї, проспівала без диригента привіт:

В цей день ми радісно співаєм,
Привіт цим співом Вам складаєм.
Бажаєм жить хоч сотню літ,
Без горя, нужди, сліз і бід. —
Це наш привіт, це наш привіт!

Таких сцен на забувається!

Євхаристійний конгрес

Неабияка радість запанувала в Інституті на вістку, що на Євхаристійному конґресі Католицької Церкви при кінці червня 1930 року в місті Познані, Польща, в якому буде брати участь і наша Церква, мистецьку ділянку довірено нашому Інститутові. Не зважаючи на те, що місяці травень і червень були для учнів незвичайно виснажливі, як кінцеві місяці шкільного року, обидва диригенти не звертали на це уваги, натомість вони із збільшеною наснагою стали працювати, щоб ще більше удосконалити свої ансамблі. Зокрема Котко, користуючись східніми наспівами Божественної Літургії, в яких (особливо в антифонах) надають тон глибокі баси, підсилив ту партію кількома не-бурсаками, між іншими, відомим контрабасом Академічної гімназії Квасничкою (загально знаним Бассім-ом).

В піднесеному настрої займали питомці місця залізничного вагону, що його винайняв Митрополит для численного духовенства всіх трьох галицьких дієцезій. Вже сама подорож питомців у, як не як, чужу країну, збуджувала в них зацікавлення, а що вже говорити про кількаденні переживання в чужому місті. Само собою зрозуміло, що основна, найважніша, сповнена трудами та незабутніми переживаннями була неділя 30-го червня 1930 року.

Ще довго перед Службою Божою співаки та члени оркестри (в більшості ті самі учні) заповнили хори великого латинського костела (мабуть, катедри). Точно в означеній годині до вщерть заповненого храму входить почет духовних, що його замикають наш князь Церкви Митрополит Андрей і латинський кардинал Авґустин Гльонд. Їх вітає наше могутнє „Буди ім'я Господнє". Обидва князі Церкви в оточенні своїх єпископів займають місця в солеї (на підвищеному місці в церкві перед царськими вратами). Святу Літургію з двома священиками (о. прелат Л. Куницький зі Львова і, здається, член перемиської капітули о. В. Гриняк) править славний у Галичині незвичайно гарним голосом перемиський Владика Йосафат Кациловський, ЧСВВ. Дияконують львівські священики отці д-р Г. Костельник і О. Ґорчинський.

Початкову трему співаків своєю мімікою та характеристичними рухами опановує бувалець великих сцен та авдиторій диригент Котко, а його часті звороти до басів: „Натискайте, хлопці" — уділяються всім хористам. Коли ж із хорів пролунав могутній кінцевий стих третього Антифону (Блаженна) „Радуйтеся і веселітеся, яко мзда ваша многа на небесіх", — не було в храмі сливе однієї людини, яка не повернула б голови на хори... В дальшому Служба Божа проходила незвичайно величаво та зворушливо, а часті заохочуючі слова диригента: „Отак їх, хлопці, ото так!" — робили зі співаків слухняних, відданих виконавців. Під час святого Причастя декілька побожних пісень відіграла оркестра. Великою несподіванкою для всіх була поява на хорах кардинала Гльонда, який прийшов подякувати хорові й оркестрові за участь у Службі Божій. Він же в кінцевій проповіді згадав і про концерт обох „зесполуф", який відбудеться в великій авлі університету. Це була єдина реклама нам, якщо не рахувати на швидку руку набитих на цикльостилі летючок, що їх роздавали хористи при виході з костела після Служби Божої, тобто єдина реклама для нашого концерту, а радше двох концертів, бо на закінчення першого концерту кардинал, дякуючи, заявив, що коли наріл довідався з летючок, що хором буде диригувати Котко, — а пам'ять про професійний хор Котка, гостював у Познані кілька літ перед тим, була така свіжа, — що він, кардинал, осмілюється просити повторити щойно відбутий концерт ще раз для тих, що через брак місць не змогли дістатися до залі. І дійсно, такий концерт після півгодинної перерви було повторено при повній залі з великим успіхом. Своєрідною констернацією для хору був момент, коли після ефектовно проспіваного „Блажен муж" Бортнянського, публіка, заслухана в басове „Алилуя" і зачарована ним, не зареаґувала одразу оплесками. Щойно по якомусь часі, повстанням з місць, невгаваючими оплесками та скандуванням „Алилуя", заля домоглася від нас повторення того Псальма. На жаль, не в усьому ми змогли задоволити публіку, бо в нашому репертуарі ми не мали „Гандзі", якої присутні настирливо домагалися.

Велике враження своїми оригінальними, незнайомими на Заході, інструментами та виконанням концертових пісень справила й наша оркестра. Вона не тільки зробила програму концерту різноманітною, але оркестрою зацікавилися численні присутні, які при зустрічі з музиками виявляли захоплення їхньою грою, що дала слухачам доти для них не пережиті хвилини музичного своєрідного діяння.

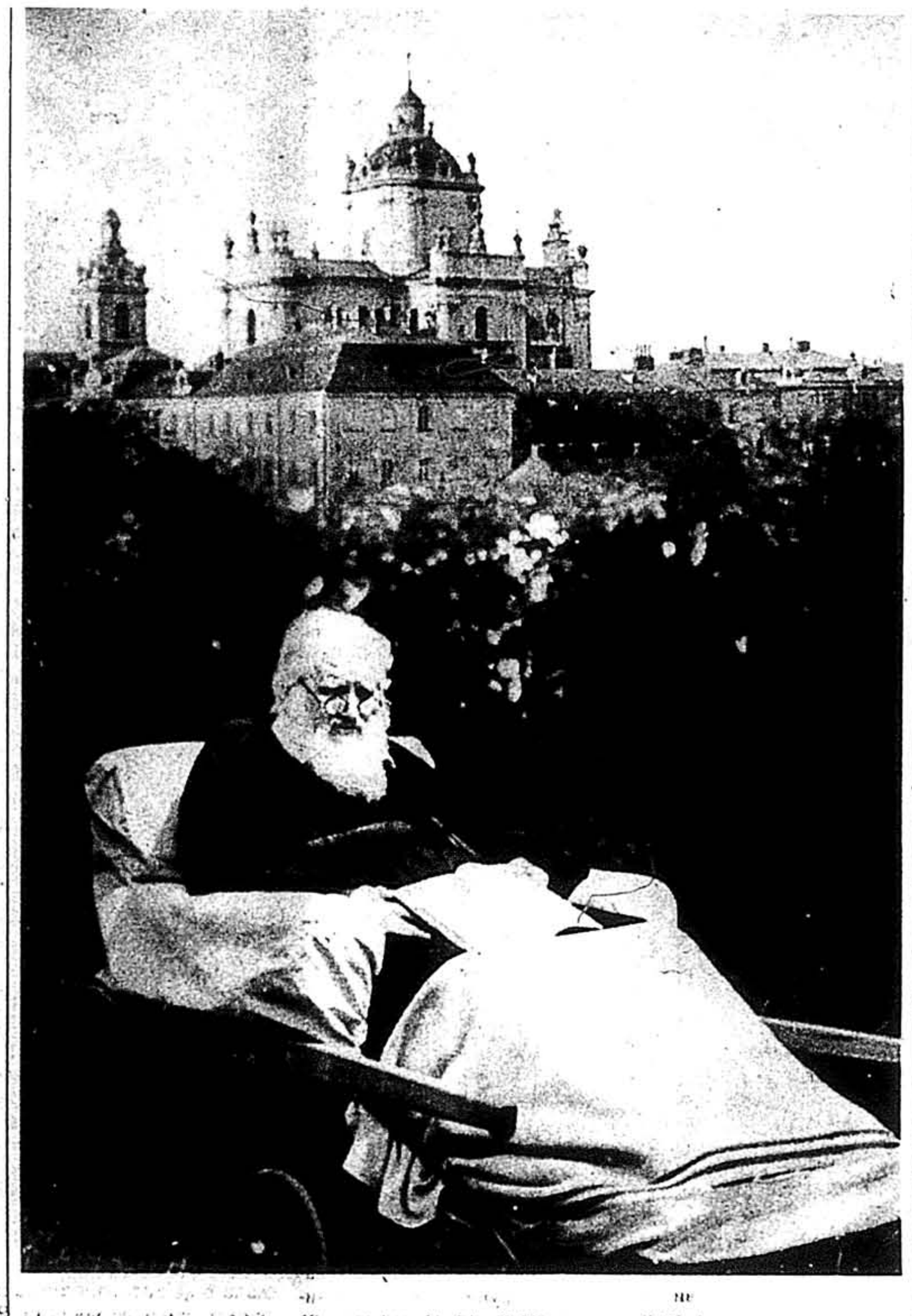
Однак найважнішим Гостем наших концертів був для нас наш Опікун і Батько, Митрополит. Я мав щастя в пізнішому часі часто зустрічати Митрополита при різних нагодах і обсервувати завжди вдумливий і серйозний вираз його лиця, а тієї пам'ятної неділі він був іншою особою, і таким залишився не тільки в моїй пам'яті, але й у спогадах інших учасників. Тоді всі ми були свідками, як з його лиця, з його очей промінювали усміх, радість та добряча втіха, яких він не старався скривати. Не диво отже, що відданість і любов до нього були в тому моменті у нас такі великі, що ми, виконуючи кінцеві точки програми, замість з увагою слідкувати за інтенцією наших диригентів, почали дискретно звертати увагу на нашого Добродія та насолоджуватися його радісним виглядом, бо в той спосіб ми відчували не словами висловлену, але серцем відчуту вдячність Митрополита до нас за те, що не завели його надій, а гідно сповнили його місію — ширення доброго українського імени. А наша вдячність Митрополитові була за те, що його старанням саме нам дав можливість ту місію виконати. Після концерту ми почувалися гордими, обсервуючи, як глядачі перших рядів підступали та дякували Митрополитові за наш успішний концерт.

З концертової залі ми поспішно подалися прямо до поїзда. В поворотній дорозі змучена молодша дітвора скоро поснула, а тільки в одному переділі група старших питомців у піднесеному настрої ще обговорювала пережиття дня. Несподівано в дверях з'явилася висока маєстатична постать Митрополита. Ми, заскочені несподіваною появою, піднялися на ноги, але добрячі слова Гостя: „Я жалую, що за іншими обов'язками маю так мало часу, щоби вам присвятити, тож користаю з нагоди і хочу пізнати вас ближче, почути ваші думки та проблеми й евентуально служити вам своїми порадами", — відразу розвіяли природну в таких випадках нашу несміливість. Коли Митрополит примістився серед нас, — почалася щира, безпосередня розмова. Треба подивляти, як Митрополит влучно, без накидування своєї безсумнівної вищости, свого авторитету чи знання, висловлював нам свої думки на різні ідеї чи актуальні події. Велика шкода, що в тому часі не були поширені ще середники, на яких можна було схопити та утривалити його золоті думки. Ми й не зчулися, як несподівана зустріч продовжилася понад дві години, а по відході Митрополита ми почувалися незвичайно вдячними за ту увагу, що її нам виявив наш Добродій.

Приїхавши до Львова, ми роз'їхалися на вакації, а в дальших роках розбрилися по світу, згадуючи при випадкових зустрічах ті незабутні переживання.

Але час робить своє і вже нема з ким згадати тих юних днів, днів весни, бо після смерти в останніх роках редактора Антона Драгана, отця-совітника Тараса Дурбака, а недавно — мґра Василя Бойка з Торонто, зі старших річників живуть ще у Вільному світі д-р Микола Скарб (Гамілтон, Канада) і отець-совітник Василь Стебельський (Редінґ, ЗСА). Тож, щоб „слава не пропала", залишаю цей недосконалий спомин у надії, що молодші і ще живі отець митрат Семен Їжик з Вінніпеґу, д-р Теодор Мацьків з Німеччини, чи Михайло Наконечний з Едмонтону (напевно таких є більше, що про них я не знаю) схочуть доповнити мій спогад своїми відомостями, бо направду Інститут імени св. Йосафата заслужив на непроминаючу пам'ять, як ще одна львівська виховна станиця Митрополита Андрея Шептицького.

П.С. При тій нагоді хочу згадати, що дочка диригента Котка (помер він 1983 року), яка живе в Америці, відвідавши тричі батька у Львові, перевезла багато друкованих матеріялів про його непересічну діяльність — чи не годилося б нашим музичним колам поцікавитися ними.

Митрополит Андрей Шептицький

„Чиїх громадян ми виховуємо?"

Під таким заголовком звернулася Ліга Творчих Сил Львівщини до Президента України Леоніда Кравчука, віцепрезидента Кабінету Міністрів Миколи Жулинського, міністра культури Івана Дзюби, вимагаючи негайно забезпечити газету „Літературна Україна" папером, засобами друку та всім необхідним.

Ліга б'є на сполох бо „українська преса здає позицію за позицією, ...прилавки наших книжкових магазинів та газетних кіосків заповнюються чужоземною продукцією практично на всі сто відсотків. Тож чиїх громадян ми виховуємо, панове? Чи без своєї преси та книги можливо збудувати незалежну державу?... Тепер нависла реальна загроза закриття газети 'Літературна Україна', газети, яка десятиліттями була єдиною, що постійно піднімала питання національного й духовного відродження, нашої історії та культури, яка була єдиним по суті світочем боротьби за нашу державність". („Літературна Україна" з 15-го липня 1993 року).

Кожен українець в Україні, чи в діяспорі разом з Лігою затривожені станом нашої преси, бо вона не лише в небезпеці, вона просто на очах гине від наступу російських видань, яким ніколи не бракує ні паперу, ні інших засобів друку, а наступ іде систематично, повним фронтом, всіма шляхами й силами. Так далі бути не може! Українській пресі немає вже куди відступати, для нас не може вже існувати питання „бути, чи не бути", для нас є лише одне: бути так пресі як і нашій незалежній державі, а про „не бути" навіть не припускаймо. Ми мусимо бути!

Всі сили в Україні й діяспорі треба мобілізувати на підняття нашої преси, мусимо одностайно підтримати Лігу Творчих Спілок Львівщини у її вимогах. Підтримати вимоги, робити протести — один бік справи, а другий бік — це негайна матеріяльна допомога українській демократичній пресі.

Не гаючи часу, ініціятивна група українців метрополії Дітройту скликала засідання й оформила Комітет сприяння українській демократичній пресі в Україні. Своїм завданням комітет постановив збирати фонд для рятування нашої преси шляхом влаштовування літературно-мистецьких імпрез, весь дохід з яких буде пересланий безпосередньо „Літературній Україні" та іншим газетам. Крім того комітет відкрив конто в Українській Федеральній Кредитовій Спілці „Самопоміч" і звертається до всіх громадян, які мають спроможність, з проханням скласти на це конто — 11504-08 (Friends of Ukrainian Demokratic Press in Ukraine) свій даток. Хто дає скоро — дає подвійно, бо справа нагла.

Всі, хто іде в Україну, хай на місцях передплачують демократичну пресу для рідних, друзів, знайомих. Робити це треба через пошту даної місцевости. Таким чином буде охоплено більше читачів та збільшуватиметься тираж газет. Передплата, вимінявши доляри на карбованці, коштуватиме приблизно один доляр, або й менше.

Звертаємося до громад інших міст із закликом включитися в цю акцію і нарешті твердо сказати: українській пресі в Україні бути! Не чужоземна, а українська преса виховуватиме громадян української держави!

Комітет сприяння українській демократичній пресі в Укріні

Марія Гарасевич, голова
Христина Юзич, секретар

НАВІТЬ ЇЖАКОВІ ЗРОЗУМІЛО: НАСТАЄ ЗОЛОТА ОСІНЬ AT&T.

ВОСЕНИ ДЗВІНКИ ЗА КОРДОН СТАНУТЬ ЩЕ ДЕШЕВШІ!

15% знижки на прямі міжнародні дзвінки до однієї вибраної країни вже одержують учасники програми AT&T Special Country℠ Savings.

20%* знижки! Ця нова осіння знижка AT&T на усі прямі дзвінки до України буде діяти від 1 вересня до 30 листопада. Якщо ви учасник програми, то одержите 20% знижки автоматично. Ви можете дзвонити до України на будь-які числа. AT&T не вимагає ніякої додаткової оплати, не обмежує днями тижня – економте у будні та вихідні дні. Воістину: AT&T Special Country℠ Savings може бути найбільш зручною й вигідною програмою ощадности! Як то кажуть, це й їжакові зрозуміло. Ця пропозиція це тільки частина програми AT&T „**Плян Я**".

Дзвоніть безкоштовно вже тепер: **1 800 858-9026 Ext. 7033.**
Ви можете говорити українською мовою, якщо бажаєте.

AT&T

*Знижка від базових розцінок AT&T на прямий міжнародний зв'язок з домашнього телефона. Існують деякі умови та винятки. Не може користуватися передплатниками певних інших програм економії AT&T. Підлягає виставленню рахунків. Знаходиться на ухваленні Федеральної комісії зв'язку.

Подорож в „другий світ"

Зі своїм чоловіком Стефаном, дочкою Адріяною і сином Николою ми живемо у Йорктавн Гайтс, Ню Йорк. Від самого народження наші діти виростають в українській атмосфері. Ми з ними розмовляємо по-українському та беремо участь в українських громадських зайняттях. Адя й Никола належать до дуже активного осередку СУМ у Йонкерсі, де є членами танцювального ансамблю й спортової дружини. Наш осередок усе плянує різні розвагові зайняття, програми, прогульки й т. п., щоб молодь могла часто сходитися й спілкуватися. Ходять також кожної суботи до школи українознавства.

Не раз я думаю над тим, що наші діти живуть у двох окремих світах. Все, чого навчаться в суботній школі СУМ, а також знання, що передають батьки про Україну, здається їм часами чимось нереальним, ніби казковим, бо ж вони щодня ходять до державної школи. А там молодь мало ознайомлена з нашим „подвійним життям", байдужа до нього. Тому для наших дітей у щоденних обставинах наше українське життя зникає, не маючи під собою, як то кажуть, об'єктивних спонук. Декому легше взагалі відступитися й зовсім забути про своє українське „я". Ось чому батьки мусять бути координаторами усіх зусиль в цих двох світах і припильнувати, щоб молодь не занедбала те українське „я", виростаючи в американському суспільстві. Ми вважаємо, що всі українські батьки повинні по своїй змозі відкрити перед своїми дітьми багатство нашої культури, значущість історії, природну красу й безмежну душевну теплоту й щедрість українського народу. Але рівнож розуміємо, як нелегко цього досягнути, скільки посвяти й вільного часу це від нас вимагає. І все ж це не є неможливим. Тим більше наша молодь повинна бути освідомленою сьогодні, коли цілий світ пильнує своїм політичним оком кожний крок України.

Минулого літа, коли була можливість нашим дітям поїхати в Україну з турою, організованою ветеранами УПА, ми сприйняли це як знамениту нагоду для дітей побачити власними очима цей „другий світ" — побачити, що історія, про яку довідувалися у школі українознавства, таки була й досі є реальною, що століттями збереглися пам'ятники славних подій, і ці події не є фантастичними оповіданнями.

Адя і Никола Рудик з бабусею в Києві, білю пам'ятника Богданові Хмельницькому

Донедавна, розказуючи дітям про Україну, старші підкреслювали злочинність комуністичної влади, постійну поругу над людьми, загальний занепад культури і моралі, так що в уявах дітей та країна напевно привиджувалася дуже страшною. А тут бачимо, що українці не відрізняються від американців, їхні потреби й надії є подібні до наших.

Об'їздили ми багато місць. Краса Києва зачарувала нас. Старовинністю Львова не могли налюбуватися. Мандрували в Карпатах, де лунали звуки сумної трембіти поміж горами. Зворушило нас відвідання численних повстанських могил на Волині. Відтоді наші діти насправді відчули своє українське етнічне коріння.

Мушу признатися, що зручностей і вигод, до яких ми тут уже звикли, в Україні дуже мало. Журило мене, що в дітей, через брак цих вигод, лишиться негативне враження. Однак наші Адя й Никола з відвагою й захопленням чекали наступної пригоди. Найкраще можу описати враження наших дітей після однієї картини. Коли ми йшли Хрещатиком у Києві, заступили нам дорогу робітники, котрі направляли хідник. Величезною машиною придушували асфальт, щоб його вигладити. Не встигла я стримати Николу, як він віддірвався від мене й встромив обидві ноги в асфальт. Біжучи назад до мене, він з гордістю крикнув: „Мамо!" Я лишив свої сліди в Україні! Колись вернуся назад на це місце й відшукаю свої сліди!" Не могла дорікати йому за цей „нечемний" вчинок, почувши ці слова. Адже не лише він, але ми усі полишали свої сліди й назавжди залишиться в пам'яті все, що ми пережили.

А найбільшою душевною насолодою й радістю було для дідуся, Петра Шкафаровського, ветерана УПА, побачити на вільних вулицях свого села внуків, які дивували американську рідню гарною, природною українською мовою.

Скажу правду, що далі в суботу чути стогін, коли будильник задзвонить до школи. Але Адя й Никола нетерпеливо чекають того часу, коли зможуть знову відвідати нашу незабутню Україну.

Оля Шкафаровська-Рудик

ФРАНЦУЗЬКА ГАЗЕТА „Фігаро" оприлюднила свідчення про те, що лібійці випрацювали докладні пляни вбивства президента Франції Франсуа Міттерана, коли він у 1984 році перебував з візитою у Центрально-Ариканській Республіці. Лібійські таємні аґенти нібито мали обстріляти авто президента протитанковими ракетами, — пише газета, посилаючись на дані французької розвідки. Покищо представники президентської адміністрації не прокоментували цього повідомлення „Фіґаро".

У ВАШІНҐТОНІ СЕКРЕТАР Житлового департаменту Генрі Сіснерос представив свій плян, згідно з яким Дистрикт Колюмбія стане крайовим моделем як полагодити справу бездомства. Для виконання цього амбітного пляну він має досить скупі фонди бо всього 20 міл. дол., на два роки — метою цього пляну є перенести існуючі програми притулків наглої потреби на більш громадські засади допомоги та сталих мешкань. На пресовій конференції в цій справі Г. Сіснерос підкреслив, що свідомий про історію невдачі таких плянів для бездомних, але в цьому випадку він думає, що вони будуть вдалими, та стануть прикладом для інших міст. Дивним є, що навіть дотепер ні критики подібних плянів кажуть, що це може бути вдалим.

ПЕЧЕННЯ БАРАБОЛІ В ЛІГАЙТОНІ

Лігайтон, Па. — Станиці Братства колишніх Вояків 1-ої УД УНА в Лігайтоні та Філядельфії влаштовують тут традиційне печення бараболі у суботу, 2-го жовтня, на оселі ім. Олега Ольжича. Початок о год. 12-ій полудня. Печення бараболі — о год. 4-ій по полудні, забава — о год. 9-ій вечора, гратиме оркестра „Темпо". Буфет буде відкритий від год. 12-ої полудня. Кімнати слід замовляти в управи оселі, тел. (215) 377-4621.

ВІДКРИВСЯ ІНСТИТУТ ДЕМОКРАТІЇ ІМ. ПИЛИПА ОРЛИКА

7-го квітня 1993 року Фонд ЗСА — Україна, заснований два роки тому у Вашінгтоні, оголосив про офіційне відкриття Інституту Демократії ім. Пилипа Орлика. Інститут — це незалежна громадсько-політична науково-дослідна організація, головною метою якої є всебічне сприяння встановленню демократії, ринкової економіки та принципів правної держави в Україні, а також підвищення рівня взаєморозуміння між політичними діячами в Україні та в ЗСА. Фонди на здійснення цього проєкту надходять від Національного фонду підтримки демократії ЗСА (NED), а також від добровільних внесків і пожертв від інших організацій та окремих осіб.

Повідомлення про реєстрацію інституту зроблено на пресконференції у приміщенні Верховної Ради України; його попередили збори Правління інституту, до якого входять деякі провідні українські політичні діячі Демократичного спрямування серед них — четверо народних депутатів України: голова Правління Іван Заєць (голова демократичного бльоку Народна Рада); Олександер Ємець (міністер у справах національностей та міграції, колишній радник Президента з юридичних питань); Михайло Горинь (голова Української Республіканської Партії) та Павло Мовчан (голова Товариства Української Мови „Просвіта"). Серед членів Правління — заступник голови Руху Олександер Лавринович, а також науковці з Інститутів філософії та економіки АН України.

У пресконференції взяли участь президент Фонду ЗСА — Україна Надія Комарницька-МекКоннел, віцепрезидент фонду та директор інституту Катерина Чумаченко, голова Правління І. Заєць, а також Маркіян Білинський, завідувач дослідного відділу інституту. Проводив пресконференцією член Правління інституту Леонід Шкляр.

У своїй вступній промові МекКоннел зробила оптимістичну оцінку майбутнього України: „Сьогодні народи України отримали нагоду, якою не скористалися їхні предки. Крана із давньою і унікальною демократичною спадщиною, країна, котра колись була житницею Европи, може, не зважаючи на жорстокі обставини, справді стати країною рівних можливостей і розквіту для кожного, хто живе в ній". Вона також зауважила, що в цілі інституту не входять у просте перенесення американської системи демократичного управління в Україну. Фонд Україна — ЗСА усвідомлює, що ця країна має обрати свій власний шлях. Завданням інституту є надати народові України багатство того досвіду, що його народ ЗСА збирав протягом двох сторіч, поширити рамки дискусій щодо розвитку держави та нації, а не обмежити їх.

Міністер закордонних справ України Анатолій Зленко, директор інституту Катерина Чумаченко і президент Фонду ЗСА — Україна Надія МекКоннел.

К. Чумаченко розповіла про засоби, за допомогою яких збирається діяти інститут, докладно зупинившися на його проєктах. Серед них: реґулярне й вчасне видання українською мовою статтей і коментарів з американської та світової преси, а також матеріялів слухань Конґресу ЗСА, які цікавлять Україну (ці матеріяли надходять з Вашінгтону через комп'ютерний зв'язок інституту — „Гарячу лінію для демократії", яку обслуговує Роберт А. МекКоннел з фірми Ґібсон, Ден та Крачер); переклад книжок та статтей; видання квартального часопису; підготова аналітичних звітів та матеріялів для політичних діячів обох країн. Інститут також приділяє велику увагу проведенню конференцій та семінарів та готує інформаційні повідомлення щодо подій в Україні для американських читачів.

Далі учасники пресконференції відповіли на запитання журналістів.

Наступного вечора Фонд ЗСА — Україна та інститут влаштували урочисте прийняття у залі готелю „Національний". Серед присутніх були міністер закордонних справ України Анатолій Зленко, амбасадор ЗСА в Україні Роман Попадюк, голова Руху Вячеслав Чорновіл, понад два десятки народних депутатів України, представники ділових та політичних кіл американської громади Києва та співробітники дослідних і вищих учбових закладів столиці України.

Н. Н.

ДЕКІЛЬКА ДНІВ ТОМУ консервативний кабінет прем'єра Константінаса Міцотакіса втратив більшість у грецькому парляменті. На 10-те жовтня цього року призначено надзвичайні вибори. Сам прем'єр-міністер К. Міцотакіс потрактував поразку уряду як „змову впливових фінансових і політичних кіл".

З ПРИВОДУ СМЕРТИ
батька **МИКОЛИ КРАВЦЯ** в Україні
складаю йому і його родині глибокі співчуття
Ігор Плескун

В ТРЕТЮ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого найдорожчого і незабутнього
СИНА, БАТЬКА, МУЖА
бл. п.
ЯРОСЛАВА ЮРІЯ ЦЕЛЮХА
будуть відслужені
ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ
в таких церквах:
Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, в Гемтремк, Миш.;
вівторок, 23-го листопада 1993 р. о год. 7-ій ранку, св. Йосафата, в Воррен, Миш.;
23-го листопада, о год. 8-ій ранку, св. Юра, в Бродах, Україна
Просимо про молитви за душу покійного.
мама — ВОЛОДИМИРА ЦЕЛЮХ
синова — ЛЮБА ЦЕЛЮХ
внуки — СТЕФАН, ВІРА, НАТАЛКА

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА В НЮ ЙОРКУ
ділиться сумною вісткою з членами й українським громадянством, що 21-го вересня 1993 року після довгої недуги, на 88-му році життя, відійшла у Божу Вічність
бл. п.
ІРИНА з ГЛІБОВИЦЬКИХ РАДЛОВСЬКА—ЩЕРБАНЮК
Фундаторка „Фонду імені Ірини з Глібовицьких Радловської-Щербанюк" при Науковому Товаристві ім. Шевченка в Ню Йорку, з якого користати будуть українські студенти українознавчих студій. Покійна була активною в українському зорганізованому житті на батьківщині — Львові і тут в Ню Йорку та щедро спомагала українські установи.
ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!
Управа НТШ

Норт Порт відзначив славну річницю

24-го серпня від сходу сонця на площі Осередку ім. св. Андрія гордо повівав синьо-жовтий прапор у другу річницю проголошення незалежности України. Активна громада українських пенсіонерів у Норт Порті й околиці соборно відзначувала другу річницю.

В католицькому соборі Входу в Храм Пресвятої Богородиці відслужили соборний Молебень католицькі й православні отці митрати Форостій, Тилявський, Столярчук і Мельник. Чудово співав хор під дириґентурою інж. П. Грабовича. Після відправи присутні перейшли до церковної залі, сцена якої була прибрана прапорами, датою й килимом, на килимі — портрет президента Леоніда Кравчука, а над ним державний герб України.

В імені спільного комітету Софія Барусевич відкрила свято, вітаючи чисельно зібраних і покликала інж. Івана Тащука прочитати Акт проголошення незалежности України з 1991 р.

Пастор української баптистської церкви в Норт Порті Володимир Савчук поділився цікавими інформаціями про стан в Україні та заявив, що чотири мільйони баптистів в Україні включаються в закріплення української держави.

Головний доповідач інж. Зенон Салій говорив про успіхи державного самостійного життя України за два останні роки, а також про труднощі й небезпеки в багатьох ділянках життя.

Олена Качала з чуттям продеклямувала два вірші, а Галина Король глибоко зворушила зібраних, коли по-мистецьки виголосила вірш поетеси Ганни Черінь, спеціяльно написаний для цього святкування.

Софія Барусевич подякувала присутнім за участь, а також виконавцям програми і тим, що прибрали сцену для святкування.

Закінчено це радісне свято українським славнем, а дохід призначено на друкування шкільних підручників в Україні.

П. Різник

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
бл. п.
МИКОЛИ ЗАЦУХНОГО
будуть відправлені СЛУЖБИ БОЖІ в таких церквах:
Пречистої Діви Марії в Люрді, в суботу 2-го жовтня 1993 року
св. Миколая, С. Бруклин, Н.Й., в неділю, 3-го жовтня, о год. 11-ій ранку
св. Юра в Ню Йорку, в неділю, 10-го жовтня о год. 4-ій по полудні.
Прошу згадати покійного у своїх молитвах!
дружина — ОЛЬГА

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
нашої найдорожчої ДРУЖИНИ І МАМИ
бл. п.
ВІРИ КОВБЛЯНСЬКОЇ
будуть відправлені:
ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ
в п'ятницю 1-го жовтня 1993 р.
в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н.Дж. о год. 8:30 рано
Пречистої Діви Марії в Лос Анджелес, Каліф.
св. Арх. Михаїла в Коломиї (Україна)
Владика М. Вівчар відправить в Чикаґо, Ілл.
св. Миколая в Торонто (Канада)
св. Евхаристії в Торонто о. Б. Лукій (Канада)
св. Івана Хрестителя в Гантері
Просимо родину, приятелів і знайомих пом'янути покійну у своїх молитвах
Муж — ВОЛОДИМИР і діти

Ділимося сумною вісткою, що 2-го вересня 1993 р. відійшов у вічність на 81-му році життя наш БАТЬКО, ДІДО І ПРАДІДО
бл. п.
д-р
ВОЛОДИМИР ІВАНКІВ
Народився в Стрию, Україна
ПАНАХИДА відбулася в четвер 9-го вересня 1993 року
ПОХОРОН відбувся в п'ятницю 10-го вересня 1993 року в церкві Різдва Пречистої Діви Марії Лос Анджелес, Кал., а опісля на цвинтар St. Fernando Mission Каліфорнія

21

ШИРОКИЙ ДІЯПАЗОН експертів, серед яких є економісти, дорадники та члени Конгресу, заявляють, що плян охорони здоров'я приготований президентом Биллом Клінтоном і його співробітниками, не заощадить так багато грошей та не зменшить державного дефіциту на стільки, як це обіцяє Уряд президента Б. Клінтона. Виступаючи поодиноко на розмовах з кореспондентами засобів масової інформації, ці експерти, будь вони демократи чи республіканці, мають чомусь надто скептичні погляди на цей плян охорони здоров'я, а на оправдання цього скептицизму вживають таких висловів як „не вірогідно", „надто важко", „неймовірно оптимістично" та „облудно". Всі ці критики чомусь надто голосно твердять, що такі заощадження можна буде здійснити тільки тоді, якщо поголовно зменшать оплати за медичну обслугу, що на їхню думку буде політично не вигідно зробити.

ВЕРХОВНИЙ КОМІСАР ООН у справах втікачів Садако Огата, виступаючи на пресовій конференції у Теграні, повідомила, що Іран є готовий прийняти на своїй території будь-яке число азербайджанських втікачів. Вже тепер рідні місця залишили понад 800,000 азербайджанців, втікаючи від воєнного лиха на південь, до азербайджансько-іранського кордону.

СУСК висуває...

(Закінчення зі стор. 1)

лос", що виходить у Вінніпеґу від 1910 року.

Кандидат на пост президента СКВУ Я. Скрипник є першим заступником президента СКВУ і від СКВУ був членом організаційного комітету до переведення Світового форуму українців у Києві в 1992 році. Раніше Я. Скрипник був у керівництві централі СУС, його головою, у крайових управах СУС, як також був заступником президента КУК. Як інженер-фахівець в цементовій ділянці був одним із основоположників і президентом Клюбу Українських Професіоналістів і Підприємців. Є членом дирекції одної із найбільших кредитових спілок в Канаді і дав ідею до створення канадського проєкту творення кредитових спілок в Україні.

Поруч із активністю у різних українських громадських організаціях Канади, Я. Скрипник працює в канадських громадських та суспільних організаціях. Він є членом українського Пласту і належить до української православної катедральної громади св. Івана в Едмонтоні, де постійно проживає зі своєю родиною.

Чи в Україні дійсно аж така...

(Закінчення зі стор. 2)

депутатів час від часу підіймався такий шум і галас, що на короткий час вже нічого не можна було розібрати хто і про що говорив. Не знаю, чи щось подібне відбувається також в інших державах під час парляментарних дебат. І, подруге — серйозніше — щонайменше третина депутатів говорила російською мовою... В українській Верховній Раді самостійної української держави, депутати виступають з промовами не українською, а російською мовою... Чи можна собі уявити, що щось подібне можна б чути і бачити в сусідній Польщі, у Франції чи будь-якій іншій самостійній державі?..

Та не зважаючи на все, ми погоджуємося з думкою посла України в Канаді Л. Лук'яненка, який своє звернення з нагоди другої річниці незалежности України закінчив такими словами:

„Державнобудівничі сили в другому році самостійности переважили руйнівні сили і тому зберегли державу і примножили наші державнотворчі здобутки. Впродовж третього року самостійности державотворення й обновлення життя підуть ще швидше".

Св. п. В. Тарнопольський, канадський суддя і конституційний дорадник

У середу, 15-го вересня ц. р., в себе вдома у Міссісаґа, несподівано помер суддя Володимир Тарнопольський, член Апеляційного суду провінції Онтаріо, дорадник у справах конституції України і член дирекції Української Правничої фундації у Києві.

Статті, які появилися в канадській пресі про суддю В. Тарнопольського після його смерти, називали його „одним з провідних канадських правозахисників" і „батьком канадських прав людини". Коли суддя В. Тарнопольський став дорадником у справах конституції України, він не тільки підготовив власну аналізу проєкту, але й створив робочу групу дорадників, до якої запросив найкращих конституційних спеціялістів Канади.

Св. п. В. Тарнопольський

Володимир Тарнопольський народився в 1932 році на фармарській оселі Ґронлід у північному Саскачевані, де поселилося багато українських іміґрантів. Його батьки Марія Сурма і Григорій Тарнопольський приїхали до Канади в 1920-их роках зі села Токи Підволочиського району на Тернопільщині. Коли В. Тарнопольський ще студентом, в 1957 році, вперше відвідав Україну, йому не дозволили поїхати до села своїх батьків. Лише 1991 року, під час другої поїздки в Україну, він побачив рідне село і потім ще кілька разів їздив до родини в Токах.

Студії права В. Тарнопольський закінчив у Саскачеванському університеті, студіював також в Америці (Колюмбійський університет) і в Англії (Лондонський університет). Від 1960 року працював як науковець: викладав право у Саскачеванському та Віндзорському університетах, де також займав посаду декана права (1968—72), в університеті Йорк в Торонто був заступником президента (1972) і професором права при Осґуд Гал (1972—80) та Оттавському університеті, де був професором права і директором Інституту Людських Прав до 1983 року, коли його призначено суддею Апеляційного Суду Онтаріо.

Володимир Тарнопольський займав високі пости у правничих об'єднаннях і установах не тільки в Канаді, але по цілому світі. Він був представником Канади в Комітеті Прав Людини при Організації Об'єднаних Націй (1977—83), директором Міжамериканського Інституту Демократії і Людських Прав у Коста Ріці і Африканського Центру Демократії і Людських Прав в Ґамбії. Він служив дорадником у справах конституційного забезпечення прав людини в Ізраїлі, Південній Африці і Гонг Конґу. Маючи слабе здоров'я (він хворів на діябет, артрит і серце), не відмовлявся від виснажуючих подорожей по цілому світі, коли його запрошували говорити і дораджувати на теми людських прав.

Як автор кількох книжок і численних статтей про людські права і конституційне право, Володимир Тарнопольський був одним із провідних науковців Канади в цих галузях. Перед смертю він працював над новою книжкою про канадську конституційну історію. Коли в 1980 році канадський уряд видав законопроєкт Хартії Прав і Свобод, В. Тарнопольський скритикував декотрі заложення. Його завваги причинилися до значних змін в остаточному тексті Хартії, що була прийнята в 1982 році як частина Конституції Канади.

В. Тарнопольський був активним в українських канадських установах. В 1970-их роках, коли в Канаді розвинувся рух підтримки правозахисників і політичних в'язнів України, він очолив (в 1973—76 роках) комітет оборони політичних в'язнів (який тоді називався ім. Валентина Мороза) і причинився до розповсюдження інформацій про українських дисидентів. Він також був головою (1976—77) Канадської Фундації Українських Студій, яка між іншими проєктами, фундувала видання англомовної Енциклопедії України.

У квітні 1991 року суддя Тарнопольський читав лекції студентам права у Київському і Львівському університетах. Хоч він вільно володів українською мовою, ще тоді не був ознайомлений з українською правничою термінологією і приклав багато зусиль, щоб її опанувати.

За останні два роки він бував в Україні кілька разів — на з'їздах правників і адвокатів, і в липні 1992 року на симпозіюмі про Конституцію України, який зорганізувала Українська Правнича Фундація. Суддя Тарнопольський був членом дирекції Фундації і її сильним прихильником. Цього літа він присвятив багато часу і зусиль, щоб зібрати понад тонну правничих книг для бібліотеки Фундації.

В оцінці проєкту Конституції України суддя Тарнопольський надавав особливої ваги забезпеченню прав людини. Він уважав, що не досить деклямативно проголошувати права, але що в конституції треба чітко визначити, які зобов'язання бере на себе держава, щоб ці права забезпечити. Подруге, він сильно настоював на незалежність судівництва: „Можна мати прекрасну конституцію і детальне забезпечення прав людини, але якщо нема незалежного судівництва, то нічого з того доброго не буде", казав він. Він також був затурбований тим, що в законопроєкті влада була надто централізована, що президент мав нагляд, через своїх представників, над місцевим урядуванням. „Місцеве урядування — це поле на підготовку до демократії. Не можна навчити людей, щоб провадили собою, — а це суть демократії, — якщо не дати їм можливостей робити власні рішення і дозволити, щоби вони навіть часами помилялися. Демократію твориться з долини вгору", — сказав він.

У своєму кабінеті, крім товстих правничих книг і обрамованих грамот, суддя Тарнопольський мав дві своєрідні речі. На стіні, за його столом, висіли фотографії — чоловік і жінка у фармерському одязі, жінка в хустці, дерев'яна хата, віз на дорозі — це були знімки його батьків і рідного Саскачевану. Не один гість з України, який побував у кабінеті судді Тарнопольського, дивувався, що канадський суддя міг так гордитися своїм скромним походженням. На його столику лежала банкнота 1000 гривнів, видані ще за часів Української Народної Республіки. І тут не один неукраїнський відвідувач (ще до часів останніх змін в Україні) дізнавався, що Україна колись мала свою державу.

Суддя Тарнопольський залишив свою маму Марію Сурму-Тарнопольську, дружину д-р Джоанну Креймер, п'ятеро дітей, брата і сестру. Похорон відбувся 18-го вересня.

Оксана Закидальська

ВІДОМИЙ РОСІЙСЬКИЙ письменник-дисидент Александр Солженіцин тепер здійснює подорож по европейських країнах. Виступаючи з лекцією в Цюріху, він сказав, між іншим, що Захід занадто переоцінив діяльність колишнього совєтського президента Міхаїла Ґорбачова На думку А. Солженіцина, М. Ґорбачов „даремно згаяв 6-7 років, не досягнувши нічого корисного".

КРИМСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ПІДТРИМУЄ ЕКОНОМІЧНИЙ СОЮЗ

Симферопіль (УНІАР). — Звідси 20-го вересня надіслано звернення Верховної Ради Криму до Президента України Леоніда Кравчука та голови Верховної Ради України Івана Плюща, у якому сказано, що Україна має укладати економічний договір та договір про колективну безпеку з країнами СНД. Такий крок, на думку кримських депутатів, єдино можливий для виходу України з економічної кризи.

У п'ятницю, 17-го вересня, в Симферополі закінчився перший етап XIV сесії Верховної Ради Криму. Затверджено закон про вибори до Верховної Ради Криму і закон про вибори президента Республіки Крим. Згідно з цим законом кандидатом на президента може стати особа, яка збере 5,000 підписів на свою підтримку і внесе 50 мінімальних заробітків виборчого завдатку. Претендент на президента має постійно мешкати у Криму протягом 10 років. На першому етапі створення нової структури Ради Міністрів Криму затверджено 19 постів: заступник голови Ради Міністрів і голова комітету в справах молоді та спорту Андрій Зенченко; голова Державного комітету з питань національностей — Олександер Форманчук; міністер внутрішніх справ — підполковник Олександер Плюта; міністер юстиції — Євген Скіфора; голова Державного комітету з питань лісового господарства — Анатолій Ковальський; міністер охорони здоров'я — Євген Короленко; міністер курортів та туризму — Євген Михайлов; міністер економіки Криму — Тетяна Шандра; міністер культури — Вячеслав Пересунько; міністер соціяльного захисту — Володимир Лавриненко; міністер сільського господарства — Володимир Ягудін; міністер фінансів — Галина Куліш; голова Комітету житлово-комунального господарства Криму — Євген Намяк; голова Державного комітету праці та соціяльних питань — Вячеслав Чайковський; голова Комітету фізкультури і спорту — Микола Гостєв; голова Державного комітету земельних ресурсів — Федір Рентас.

Учасники засідання заслухали інформацію голови кримського уряду Бориса Самсонова про стан економіки Республіки Крим. він зазначив, що інфляція з початку року склала 1,200 відсотків, спад виробництва загалом зменшився на 0.2 відс., однак 7 відс. складає спад виробництва нехарчових товарів, 18 відс. — харчових і 40 відс. у хемічній промисловості, через відсутність справи.

Головною причиною Самсонов вважає розрив економічних зв'язків, а також відсутність програми приватизації та автономного одноканального бюджету Республіки Крим.

Представники Республіканської Партії Криму вважають рішення Верховної Ради Криму „ліквідацією політичної системи в автономній республіці". Передбачене законом право трудових колективів брати участь у політичній діяльності вони назвали безпосереднім втручанням чужоземного капіталу у формування політичної системи Республіки Крим.

Народний депутат Верховної Ради Криму, секретар Постійної комісії Верховної Ради України з питань правопорядку і боротьби зі злочинністю Олександер Гаврилов вважає, що закон про вибори президента і сам інститут кримського президента зайві, оскільки вони суперечать чинному законодавству України.

Проєкт закону про вибори до Верховної Ради Криму протирічить усім проєктам закону України про вибори. Ухвалення його приведе до загострення українсько-кримських відносин. На думку Гаврилова, необхідно узгодити кримські закони з законами України, оскільки існування держави в державі є недоцільним.

Комуністичні організації Криму вважають що закон про вибори у нинішній редакції приведе до поетапного створення двопартійної системи в Республіці Крим. Комуністична партія Криму і Партія економічного відродження Криму оцінили новий закон як позитивний.

Вітаємо...

(Закінчення зі стор. 2)

Грозного" — у ролі Бориса Ґодунова, „Сповідь серця" — Шевченко (провідна роля), „Життєвий шлях у часі Шевченка" — серія виступів (провідна роля).

Перелік різних роль у театрі та кіні — достатня картина творчого діяпазону, у котрих Ступка незрівняний майстер внутрішнього відчуття і мистецького перевтілення.

Починаючи від липня до початку жовтня 1993 року Богдан Ступка разом директором Київської кіностудії Валентином Сперкачем задокументовують українське життя у ЗСА та Канаді.

Виступ Ступки у Торонто, виконуючи одноосібно різні ролі, відбувся у залі Інституту св. Володимира 25-го серпня напередодні його дня народження. Заля заповнена вибраною публікою не вгавала від овації за кожне виконання, починаючи від художньої інтерпретації віршів Шевченка, ролі „Тев'є", психічно-хворого за твором Гоголя і кінчаючи віршем Івана Драча „Крила".

Пам'ятний день народження, вшановуючи „п'ятидесять і два роки" народного артиста Богдана Ступки, відбувся у гостинній хаті Неонілії й Михайла Ґави, де серед запрошених були актори, політики, дипломати, оперові співаки та піяністи. У дружньому настрої продовжувалося українське мистецтво, починаючи від оперових арій, роль з окремих п'єс та художнього читання, котре переплíталося каскадами здорового українського гумору та сміху. Така творча зустріч з актором у театральній залі Інституту св. Володимира, а опісля в хаті наглядно підтверджують потребу мистецького спілкування з видатними діячами в Україні, котрі матимуть вплив на розвиток української культури в Канаді.

Чарка „щоб у вас і в нас, все було гаразд" та „Многая літа Богданові Ступці" згадуватимуть українці Торонто, а народний артист Ступка тепло, яким його вітали в ЗСА та Канаді.